

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

REGIONALT NÆRINGSPROGRAM FOR LANDBRUKET I OSLO OG AKERSHUS

Oslo, januar 2014

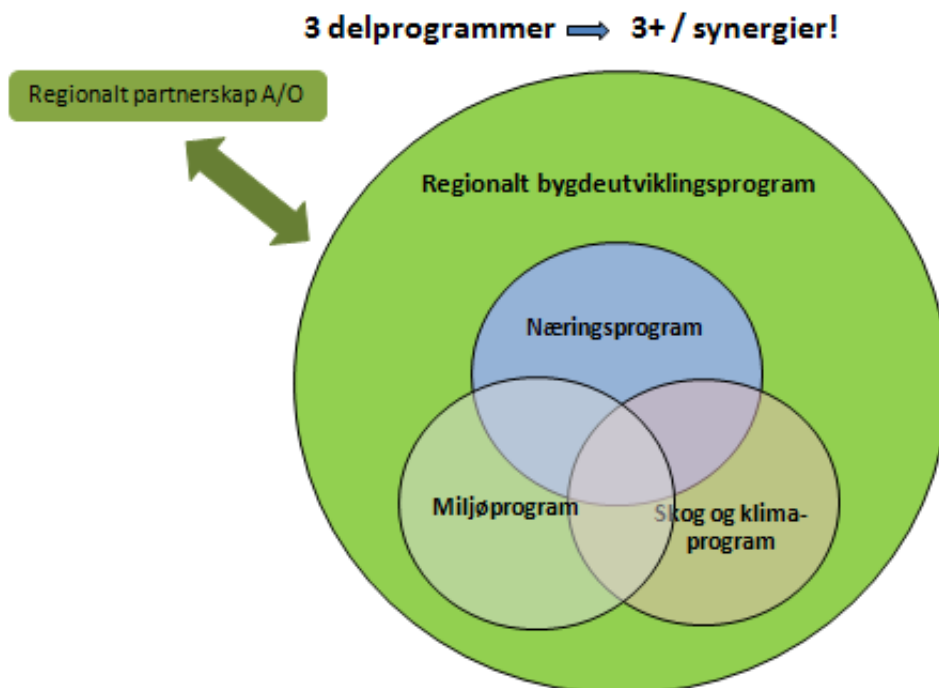
Regionalt bygdeutviklingsprogram

Gjennom behandlingen av Landbruks- og matmeldingen (Meld St 9 2011-2012) «Velkommen til bords» er det besluttet at det skal utarbeides Regionale bygdeutviklingsprogram (RBU) i hvert fylke. Bygdeutviklingsprogrammene skal inneholde regionale mål, planer og virkemidler for å fremme en målrettet landbruksbasert næringsutvikling med miljø- og klimahensyn. Programmet skal bestå av følgende hovedelementer med innbyrdes synergier:

- **Regionalt næringsprogram**
- Regionalt miljøprogram
- Regionalt skog- og klimaprogram

Det strategiske ansvaret for å ta initiativ til og lede arbeidet med RBP er lagt til Fylkesmannen. Programarbeidet skal skje i nært samarbeid i det regionale partnerskapet, som består av fylkeskommuner, næringsorganisasjoner, Innovasjon Norge og kommunene. Oppdraget ble utdypet i brev fra LMD til fylkesmennene av 28.6.2012. LMD har forventninger om at det skal utvikles synergier mellom de ulike delprogrammene i RBU, og mellom delprogrammene og andre prosesser i regionen i regi av deltakere i partnerskapet. Det skal sikres en god kobling mot fylkeskommunens regionale planstrategier på relevante områder. Muligheten er til stede for å styrke dialogen mellom vår region og nasjonale myndigheter på prioriterte satsingsområder.

Sammenhengen mellom delprogrammene og RBU som helhet kan illustreres slik:

Hovedmålet skal være å utvikle et bærekraftig og markedsrettet landbruk som ivaretar så vel næringas som storsamfunnets krav til miljø, økonomi og sosiale hensyn. Prioriterte områder:

- Tradisjonelle produkter innen jord og skogbruk
- Etablerte og «nye» bygdenæringer
- Urbant jordbruk

Strategiske og overordnede fokusområder:

- Å utvikle en bærekraftig kornproduksjon til mat og fôr.
- Å utnytte regionens markedsnærhet og særpreg for både tradisjonelle produksjoner og bygdenæringer.
- Å bygge omdømme mot befolkningen i regionen som utgjør mer enn ¼ av landets befolkning.

Regionalt næringsprogram skal være et bidrag til at partnerskapet på tvers av offentlig og privat sektor skal arbeide for et bærekraftig landbruk i Oslo og Akershus. Ulike bærekraftpillarer må balansere og samspille på en god måte, både innen offentlig virksomhet og på det enkelte foretak:

Partnerskapet, som har gitt innspill til arbeidet med RBU for Oslo og Akershus har i tillegg til Fylkesmannen og de to fylkeskommunene bestått av representanter fra Innovasjon Norge, Akershus Bondelag, Viken Skog, Norskog og kommunenes landbrukskontor (representert av 3 kommuner). Hvam AgroUtvikling har forsterket Fylkesmannens eget sekretariat i tilknytning til RBU.

Regionalt næringsprogram (RNP)

Regionalt næringsprogram er utarbeidet i samarbeid med partnerskapet for landbruksbasert næringsutvikling. Partnerskapet består av næringsorganisasjonene i landbruket, de to fylkeskommunene, Innovasjon Norge og representanter fra kommunene i Akershus. Programmet gjelder for perioden 2014 – 2016 (3 år). Høringssvar til utkast til regionalt næringsprogram er lenket til den elektroniske versjonen av dette dokumentet. Det har kommet høringssvar fra Akershus Bondelag, Akershus fylkeskommune, Aurskog-Høland kommune, Eidsvoll Landbruksforening, Innovasjon Norges regionkontor, landbrukskontoret i Follo, Oslo kommune, Regionkontor Landbruk og Ås Landbrukslag.

Innhold til høringssvarene, som ikke dekkes helt eller delvis i dette dokumentet, har en egenverdi i arbeidet med å utvikle et bærekraftig landbruk i Oslo og Akershus.

RNP skal følges opp med konkrete mål og beskrivelse av virkemidler i årlige handlingsplaner. Handlingsplanen for 2014 skal fokusere på:

- Kartlegging av aktuelle bygdenæringer, og en avklaring av hvordan bruk av offentlige midler og innsats kan være utløsende for etablering/utvikling av profesjonelle tjenester med økonomisk bærekraft.
- En oversikt over tilgjengelige virkemidler i offentlig og privat sektor til bruk for landbruksbasert næringsutvikling og synliggjøre hvordan bruken kan samordnes mot felles mål.
- Etablere et program med bred deltakelse for utvikling av kornproduksjonen i regionen.

Landbruket i Oslo og Akershus

Akershus er det fylket i landet med størst kornareal. Landbrukspolitikken som er ført siden 1950-tallet har ført til at det er svært lite husdyr igjen i Akershus, særlig grovfôretende husdyr.

Landbruket i vår region er meget konkurransedyktig med tanke på klima og vekstbetingelser, bruksstruktur og arrondering. Det samme gjelder regionens infrastruktur og markedsnærhet.

De to sistnevnte fordeler medfører samtidig de største utfordringer for landbruket i regionen. Den store etterspørselen etter arbeidskraft og mulighetene for bedre inntekt utenom bruket begrenser investeringslysten. Og det store presset på sentrale jordbruksarealer til andre formål begrenser også viljen til langsiktig satsing på landbruk.

Det er nylig utarbeidet en rapport om verdiskaping i primærlandbruket, og i næringsmiddel- og skogindustrien i Oslo og Akershus. Rapporten belyser dagens situasjon på fylkes- og kommunenivå, og vil være et viktig grunnlagsdokument for oppfølging av mål og strategier i RNP. I rapporten avdekkes det et betydelig investeringsbehov knyttet til fornyelse av driftsapparatet som må dekkes for å kunne øke matproduksjonen. Med kjennskap til begrensninger i dagens virkemiddelbruk gir dette grunn til bekymring. Verdiskaping i tradisjonelle produksjoner innen jord- og skogbruk beskrives, men også muligheter for å etablere nye verdikjeder. Bygdenæringene (tilleggsnæringer til tradisjonell gårdsdrift) er ikke omtalt. Dette vil bli fulgt opp i handlingsplanen for 2014. Rapporten legger et godt grunnlag for å etablere en felles virkelighetsoppfatning mellom partnerskapets deltakere innen offentlig og privat sektor. Dette er avgjørende for å kunne samordne virkemiddelbruk mot felles mål på en måte som vil utgjøre en forskjell – både i forhold til tradisjonelle produksjoner og nye næringer.

Våre fylker har gode kompetansemiljøer i hele landbrukets verdikjede sammenlignet med andre regioner. Det er viktig at vi i større grad understøtter og benytter forskningsmiljøene på Campus Ås for regional forskning og nyskaping. Som brobyggere mellom forskning og det utøvende primærlandbruket, er rådgivningsenhetene tilknyttet Norsk landbruksrådgiving sentrale aktører. Hvam-miljøet er i ferd med å utvikles til et regionalt kompetansesenter for koblinger mellom akademia, rådgiving og utdanning.

Det finnes også andre kompetanse-miljøer som har betydning for landbruket, og som det er naturlig å samarbeide med, f. eks. Selskapet for Norges Vel, Høgskolen i Oslo og Akershus, ulike matfaglige miljøer og naturbruksskolene.

Både for landet som helhet og for regionen er utvikling av et bærekraftig landbruk for framtiden av stor betydning for produksjon av større volumer innen jord- og skogbruk.

Befolkningen etterspør i stadig større grad høy kvalitet og opplevelser knyttet til kortreist og bærekraftig mat og tjenester basert på landbrukets ressurser. Nærhet til markeder og forbrukere gir landbruket i regionen gode muligheter for å utnytte denne trenden. Oslo og Akershus har ca. ¼ av landets befolkning. Dette gir store muligheter for relasjons- og omdømmebygging mot en stor del av landets befolkning.

RNP skal bidra til å:

- styrke og samordne det regionale næringsarbeidet på landbruks- og matområdet
- øke mobilisering og bruk av lokale ressurser
- konkretisere hvordan aktører hver for seg og i fellesskap skal bidra til å utnytte, utvikle og realisere den enkelte regions fortrinn
- bygge opp under den lokale vekstkraften
- tydeliggjøre hvilke områder og hvilket utviklingsarbeid som skal prioriteres med de økonomiske og menneskelige virkemidler og ressurser som strategien omfatter
- kartlegge økonomiske virkemidler og menneskelige ressurser knyttet til partnerskapet
- skape forutsigbarhet for landbruksnæringen
- utvikle potensialet som ligger i regionens nærhet til forsknings- og kompetansemiljøer innen landbruket

RNP danner grunnlaget for:

- Samordning av årlige handlingsplaner i regi av Fylkesmannen (FM), næringsorganisasjonene, fylkeskommunene og Innovasjon Norge (IN)
- Forvaltning av bygdeutviklingsmidlene
- Samordning med andre utviklingsaktører

RNP skal anvendes i samspill med:

- Regionalt miljøprogram (RMP) for landbruket i Oslo og Akershus (2013-2016)
- Regionalt skog- og klimaprogram (RSK) i Oslo og Akershus (2013-2016)
- Handlingsplan for økologisk landbruk i Oslo og Akershus
- Rapport; Kornkammer under press – verdiskaping i landbruk, næringsmiddel- og skogindustri i Oslo og Akershus (rapporten er lenket som vedlegg til denne strategiens elektroniske versjon)
- Reiselivsstrategi for Akershus 2011-2014
- Økonomiplan for Akershus Fylkeskommune
- Regionalt Innovasjonsprogram for Akershus
- Landbruksmelding for Oslo
- Rapport: "Fremtidsretta kompetansetilbud i landbruket"

Virkemidler

De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene (BU-midlene) består av midler til utvikling og tilrettelegging, som forvaltes av Fylkesmannen, og bedriftsrettede midler som forvaltes av Innovasjon Norge. BU-midlene er det viktigste virkemiddelet for å nå målet om næringsutvikling i landbruket. Målet med BU-midlene er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbruket sine ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt.

RNP skal legge føringer for partnerskapets forvaltning av virkemidler inn mot bærekraftig næringsutvikling i landbruket.

RNP skal ha en god kobling mot partnerskapets arbeid for regional næringsutvikling for øvrig, tilpasset de regionale utfordringer og muligheter på en bedre måte enn i dag. Det regionale næringsprogrammet skal bidra til økt samarbeid, og skal gi bedre samordning av virkemiddelbruken og innsatsen innenfor landbruks- og matområdet.

Vurderingskriterier

Uavhengig av satsingsområdene er det noen kriterier som alltid vil ligge til grunn for vurdering av om et tiltak kan få BU-midler eller tilgang til andre økonomiske virkemidler for oppfølging av RNPs mål og strategier:

- Markedsorientering: Kunnskap om marked og næringsutvikling hos aktøren/søker
- Lønnsomhet: Blir vurdert i et samfunnsøkonomisk- og i et bedriftsøkonomisk perspektiv.
- Miljø og klima: Bærekraftig bruk og forvaltning av verdier knyttet til naturmiljø, kulturmiljø og klimaeffekt
- Samfunnsnytte: Matsikkerhet, kulturlandskap, omdømme, bevaring av biologisk mangfold og folkehelseperspektiver

Satsingsområdene, mål og strategier

- Matproduksjonen skal økes gjennom å sikre og utvikle de matproduserende arealene og ressursene. Sett i et nasjonalt perspektiv ligger våre fylkers muligheter til å bidra først og fremst i å videreutvikle kornproduksjonen

RNP skal legge til rette for at mål og virkemidler blir samordnet på tvers av offentlig og privat sektor gjennom et *program for bærekraftig kornproduksjon*. Kvantitet og kvalitet i kornproduksjonen skal styrkes målbart gjennom programperioden, samtidig som det tas nødvendig hensyn til miljømessig bærekraft med spesiell vekt på kjemisk og økologisk tilstand i vannforekomster og vassdrag

- Landbrukets produksjon av mat og tjenester skal være lønnsom og økonomisk bærekraftig, markedsrettet og miljøvennlig, og bidra med fellesgoder for befolkningen

- Landbrukets anseelse skal styrkes gjennom målrettet omdømmebygging. Utvikling av lokale og regionale produkter (varer og tjenester), som profilerer regionens landbruk på en positiv måte overfor forbrukerne og bygger identitetsfølelse, vil bidra positivt i så måte. Økologiske produkter er en del av dette konseptet
- Kompetansen i næringen skal oppdateres ved hjelp av tilpassede kompetansetilbud
- Skogressursene skal forvaltes og utnyttes med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping som kommer samfunnet til gode gjennom en bærekraftig forvaltning der det tas hensyn til biologisk mangfold, landskapet, friluftslivet og kulturverdiene i skogen og skogens bidrag til CO2-binding

SATSINGSOMRÅDER		HOVEDMÅL	STRATEGIER
Matproduksjon	Volumproduksjon	Omdømme, kompetanse og rekruttering skal være et gjennomgående hensyn og satsingsområde som integreres i øvrige satsinger gjennom årlige handlingsplaner og programmer, som f. eks i det flerårige kornprogrammet. Regionen skal bidra med minimum 1 % årlig økning i matproduksjonen. Følgende mål legges til grunn: - Øke produksjon av matkorn og proteinvekster - Øke produksjon av grønnsaker, frukt, bær og poteter. - Opprettholde og styrke husdyrproduksjon, både grovfôr- og kraftfôrbasert For å oppnå dette må det etableres et tettere samarbeid med regionale og nasjonale FOU-miljøer i vår region med næringen som en tydeligere bestiller av kunnskap. Partnerskapet må bidra til å legge til rette for dette, både innen mat-, og tjenesteproduksjon, og i tilknytning til skogrelaterte verdikjeder	Etablere et eget program for utvikling av kornproduksjonen for å oppnå større volum, god produkt- og miljøkvalitet og en bærekraftig driftsøkonomi i samarbeid med nasjonale og regionale fagmiljøer: - Begrense omdisponeringen av jordbrukets næringsarealer til et absolutt minimum, og stimulere til bruk av alle arealer (skifter) - Motivere/stimulere til nydyrking for å øke produksjonsarealene i fylket - Bidra til økt produksjon gjennom fokus på god agronomi (grøfting, kalking, jordpakking, vekstskifte) - Bidra til økt grøfteaktivitet (f. eks. gjennom utvikling av tilskuddsordninger, rentestøtte o.a.) - Bidra til redusert risiko i kornproduksjonen gjennom støtte til økt tørke- og lagerkapasitet Stimulere til utvidelse av eksisterende og etablering av nye produsentmiljøer innenfor potet, grønnsaker, frukt og bær. Støtte opp under husdyrproduksjonsmiljøene: - Bidra til fornying og utvidelse av driftsapparatet i eksisterende husdyrproduksjon - Stimulere til økt bruk av lokale beiteressurser, herunder ordninger for organisert beitebruk - Bidra til at gode fagmiljøer ivaretas og videreutvikles Støtte opp under kontakt til og samarbeid med FOU-miljøer, regionalt og nasjonalt
	Lokalmat	Videreutvikle regionen som matfylke gjennom utvikling av flere spesialiteter med utgangspunkt i klynger, nettverk og lokale matprodusenter.	- I handlingsprogrammet for 2014 er det et mål å avklare nærmere hvordan satsingen på bygdenæringer skal følges opp - Bidra til etablering og videreutvikling av nettverk, kanaler, sammenslutninger og systemer for markedsføring, distribusjon og salg

			• Stimulere til bruk av mat med lokal identitet som en del av regionens reiselivsprodukt • Bidra til utvikling og profilering av lokale og regionale matspesialiteter generelt, og til å få fram noen få gode fyrtårnprodukter spesielt • Stimulere til at produsenter benytter økt kvalitet og profesjonalitet ved kompetanseheving gjennom eksisterende kompetansemiljøer for å heve egen kompetanse og kvalitetssikre produksjonen • Et aktivt samspill med matlinjer på videregående skoler i fylkene kan gi grobunn for å utvikle nye ideer, og styrke rekruttering til næringen
	Økologisk produksjon og forbruk	Regionen skal bidra med minimum 1 % årlig økning i økologisk matproduksjon, og minimum 2 % økning i økologisk forbruk innen 2020. Kunnskap og kompetanse må styrkes, både i kommunal, fylkeskommunal og statlig sektor. Vilje til å satse på forbruk av økologisk mat må forankres i flere departement, og regionen må bidra til dette.	• Bidra til økt produksjon av økologiske produkter som markedet etterspør • Motivasjons- og rekrutteringstiltak som kan bidra til flere økoprodusenter • Stimulere til økt privat og offentlig forbruk, spesielt i storhusholdninger

SATSINGSOMRÅDER		HOVEDMÅL	STRATEGIER
Bygdenæringer	Grønt reiseliv	Øke verdiskapingen med utgangspunkt i landbruksbaserte opplevelser (mat-, kultur-, natur-, og aktivitetsbaserte opplevelser)	- I handlingsprogrammet for 2014 er det et mål å avklare nærmere hvordan satsingen på bygdenæringer skal følges opp - Avklare hvilken betydning tilrettelegging og støtte fra offentlig virksomhet har for videreutvikling av etablerte bygdenæringer og for etablering av nye verdikjeder. - Stimulere til tiltak for økt profesjonalitet hos tilbyderne gjennom kompetanseheving - Støtte opp om bedriftsnettverk som har fokus på landbruksbaserte opplevelser. - Bidra til å synliggjøre lokalmat som et markedsmessig fortrinn hos serveringsbedrifter og opplevelsestilbydere - Bidra til at grønt reiseliv blir bedre integrert i det tradisjonelle reiselivet. - Måltrettet mobilisering for å få fram flere gode produkter
	Inn på tunet	Etablere og videreutvikle landbruket som en betydelig leverandør av velferdstjenester. Vilje til å satse på «Inn på TUNET»-tiltak må forankres i flere departement, og regionen må bidra til dette.	- I 2014 skal det utarbeides regional handlingsplan for IPT - Bidra til etablering og utvikling av kvalitetsmessig gode og lønnsomme «Inn på tunet»-tilbud som samfunnet etterspør - Regionale strategier bør i størst mulig grad være samkjørt med og komplettere Nasjonal Handlingsplan for IPT 2013-2017 v/KRD og LMD
Fornybar energi, klima- og miljøtilpasning		Bidra til at landbruket blir "fossilfritt" mht. energi og drivstoff innen 2030	- Øke bruk av fornybar energi i landbruket. - Opprettholde fokus på klimasmart landbruk
		Øke landbrukets produksjon og salg av fornybar energi Større andel av energiforsyningen skal komme fra bioenergi	- Bidra til økt produksjon og omsetning av bioenergi fra landbruket - Samarbeid med næring og kommuner, gi offentlige/private utbyggere kunnskap om, og grunnlag for, å vurdere bioenergi som varmekilde - Legge til rette for bruk av kortreist bioenergi til drift av gårds- og bygderelaterte virksomheter - Bidra til at satsing på bioenergi gjøres attraktivt for små næringsutøvere i skogbruket der råvarer fra egen skog kan benyttes til drift av ulike anlegg. Det finnes muligheter for støtte gjennom Innovasjon Norges bioenergiprogram

Omdømme, kompetanse og rekruttering	Omdømme, kompetanse og rekruttering skal være et gjennomgående hensyn og satsingsområde som integreres i øvrige satsinger gjennom årlige handlingsplaner og programmer, som f. eks i det flerårige kornprogrammet. Landbruket skal ha et godt omdømme Øke rekrutteringen av bønder, bl. a. ved å styrke kompetansen som bedriftsleder knyttet til faglig kunnskap, driftsledelse og økonomi.	• Bidra til økt bevissthet om landbrukets rolle og bidrag til samfunnet blant befolkningen og hos beslutningstakere • Stimulere til holdningsskapende aktiviteter (eks. gårdsbesøk, åpen gård, byggedager) gjennom samarbeid med organisasjoner for barn og unge som Ungt Entreprenørskap, 4H • Videreutvikle samarbeidet med 4H for å bidra til å styrke det arbeidet de gjør for å skape forståelse for jord- og skogbruk blant barn og ungdom. Stimulere til tiltak som kan bygge yrkesstolthet og gode fagmiljøer • Bidra til å styrke satsingen på skolehager som et grunnlag for økt rekruttering til landbruket i et langsiktig perspektiv
	Etablere kompetansetilbud som til enhver tid er tilpasset næringas behov	• Bidra til at yrkes- og utdanningsveier innen landbruks- og matområdet blir synliggjort i grunnskolen • Bidra til best mulig utdanningstilbud på alle nivåer og fleksible utdanningsløp for aktive og kommende yrkesutøvere • Bidra til at relevante institusjoner, og spesielt fagmiljøet på Hvam, utvikles som et kompetansesenter for hele regionen med flere koblinger mot FOU-virksomhet

Urbant landbruk	Gjøre urbant jordbruk mer synlig og tilgjengelig for innbyggerne. Avklare begrepsbruk, og hva som menes med urbant og bynært landbruk, urbant jordbruk og skogbruk. Synliggjøre bondens arbeid og landbruket generelt overfor byens befolkning, og etablere møteplasser mellom forbrukere og landbrukets næringsutøvere. Oppnå aksept hos sentrale myndigheter for at Oslo og Akershus skal få en nasjonal status som kompetansebygger innen urbant landbruk. Etablere verdikjeder som kobler bruk av kompetanse og driftsapparat i det bynære, profesjonelle landbruket til ulike prosjekter i urbane miljøer. Økt kunnskapen og forståelsen hos forbrukere for hvilke betingelser som kreves for å videreutvikle en bærekraftig matproduksjon, regionalt og nasjonalt. Bidra til bevaring av dyrket mark, skog og grønnstruktur i hovedstadsområdet og i tilknytning til byer og tettsteder i Akershus gjennom alliansebygging og flerbruk av landbruksarealer.	• Bidra til kunnskapsoverføring fra landbruket til befolkningen • Skape gode møteplasser mellom bonde og forbruker på gårdene, og mellom bonde og forbruker i byen • Opprettholde kulturlandskapet og styrke de urbane jordbruksaktivitetene og de grønne lungene i byen • Skaffe til veie ekstra midler fra sentrale myndigheter, også utenom BU-midler, som gjør det mulig å støtte prosjekter med overføringsverdi nasjonalt, og som ikke går på bekostning av midler til å videreutvikle det profesjonelle landbruket i regionen • Bruke urbant jordbruk mer aktivt som et redskap for integrering av folk som flytter til regionen fra andre land og verdensdeler. Det kan skapes møteplasser for kunnskapsdeling, både faglig og kulturelt, knyttet til lokale dyrkingsprosjekter • Bidra til å tilrettelegge for å bruke urbant landbruk som et verktøy for å nå mål om integrering, arbeidstrening, skape attraktive tilbud til ungdom og som aktivitet knyttet til ulike omsorgsinstitusjoner • Bidra til å etablere et kompetansesenter for urbant landbruk som en møteplass og et kompetansesenter for å formidle fagkunnskap i teori og praksis, og stimulere til å igangsette dyrkingsaktiviteter, nettverksbygging og erfaringsutveksling med det profesjonelle landbruket som bidragsyter
-------------------------------	--	--

SATSINGSOMRÅDER		HOVEDMÅL	STRATEGIER
Skog og trebruk	Primærskog-bruket	Et overordnet mål må være at satsing på skogplanting, skjøtsel, avvirkning og trebruk skal tjene så vel næringen som flerbruksinteresser og klimahensyn. Avvirkningskvantum: min. 750.000 m³. pr. år. Øke tynningskvantum pr. år i forhold til gjennomsnitt 2010-12. Ungskogpleieareal: 30.000 dekar pr. år. Planting: 2 000 000 planter pr. år. Stimulere til vekst og etterspørsel i skogbruksnæringen.	• Mål utvikles og gjennomføres i samarbeid med næringen • Temaprojekter med skogeier som målgruppe utvikles og gjennomføres sammen med kommunene og organisasjonene
	Infrastruktur transport	Skogsbilveier. Oslo og Akershus skal ha et mest mulig rasjonelt og tidsriktig skogsbilveinett, både privat og offentlig. Bidra til overordnet planlegging innen infrastruktur for skogbrukets transport	• Få oversikt over ombyggingsbehov • Etablere planleggetilbud i fylkene • Prosjekter med skogeiere/veiforeninger som målgruppe utvikles og gjennomføres sammen med kommunene og organisasjonene. • Delta ved utredninger på regionalt nivå, etter vurdering (vei, kai, jernbane)
	Skogbruks-planlegging med miljøregistre-ringer	Hovedplan for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer basert på skogbrukets behov. Flere bygg i tre.	• Gjennomgå planproduktene som er levert de siste årene, og vurdere hva som kan leveres ut fra teknologi og økonomi for å dekke skogeiers behov i samarbeid med næringsorganisasjoner og kommuner
	Trebruk	Økt fokus på bruk av tre hos offentlige byggherrer. Flere landbruksbygg i tre, herunder ny bruk av gamle landbruksbygg. Bruk av tre i skogbrukets egne konstruksjoner (bruer). Etablering av nye nærvarmeanlegg. Bidra til at nye verdikjeder for tømmer kan utvikles gjennom FOU-virksomhet.	• Bidra til flere arenaer med økt bruk av tre i bygg hos offentlige byggherrer fokuseres • Bidra til økt kunnskap om tre som byggemateriale

